

24. októbra 2024, Bratislava
Číslo: KA-1022/2024

Otvorený list Slovenskej komory architektov Ministrovi dopravy SR k publikovaným informáciám o pripravovanej výstavbe stanice pre vysokorýchlostné vlaky v Stupave a rekonštrukcii Hlavnej stanice v Bratislave

Vážený pán minister,

Slovenská komora architektov (SKA), stavovská organizácia združujúca autorizovaných architektov a architektky a autorizovaných krajinných architektov a architektky, sa oboznámila s Vaším vyhlásením publikovaným 14. 10. 2024, v ktorom uvádzate, že v Stupave by mala v budúcnosti vzniknúť stanica pre vysokorýchlostné vlaky, s pracovným názvom Bratislava – západ a zároveň Železnice SR pripravujú rekonštrukciu Hlavnej stanice v Bratislave a v krátkom čase by mali vyhlásiť obstarávanie na zhotoviteľa projektovej dokumentácie.

Predstavenstvo SKA sa stotožňuje s nutnosťou rozvoja a obnovy železničnej infraštruktúry na Slovensku, vrátane neodkladnej prestavby bratislavskej Hlavnej stanice. Sme však presvedčení, že je dôležité, aby boli takéto strategické rozhodnutia podporené odbornou nespochybniteľným analytickým materiálom a transparentným procesom verejného obstarávania, čo zaisťujú kontinuitu prípravy a výstavby bez zbytočných pochybností, ktoré môžu spôsobiť zdržanie alebo zastavenie projektu.

Metóda verejného obstarávania projektov vo Vašom vyhlásení nebola konkretizovaná, dôrazne však odporúčame pri oboch komunikovaných zámeroch zvoliť procesy obstarávania zamerané na kvalitu samotných návrhov, akými sú súťaž návrhov alebo súťažný dialóg. Tiež odporúčame zapojenie všetkých dotknutých strán a aktérov v rozsahu, v akom si to takéto exponované zadania vyžadujú. Obzvlášť v prípade Hlavnej stanice v Bratislave a jej okolia vyvstáva potreba hlbkej integrácie dopravnej infraštruktúry do živého organizmu mesta v jeho centrálnej zóne.

Pre kontext je potrebné uviesť, že v nedávnej minulosti Hlavné mesto SR Bratislava, v spolupráci so Železnicami Slovenskej republiky a Ministerstvom dopravy SR, pripravovali súťaž návrhov, v ktorej sa uvažovalo s komplexnou obnovou bratislavskej Hlavnej stanice zahŕňajúcej okrem rekonštrukcie samotnej budovy a nástupíšť aj riešenie celej príľahlej mestskej zóny na pozemkoch z väčšej časti vo vlastníctve štátu, z menšej vo vlastníctve Hlavného mesta.

Z prípravných prác na uvedenej súťaži vyplynulo, že jednoduchou obnovou existujúcej budovy Hlavnej stanice nie je možné dosiahnuť uspokojivé riešenie zanedbaného územia, ktoré dlhodobo nespĺňa bežné nároky na centrálnu železničnú stanicu hlavného mesta európskeho štátu ani nároky na kvalitne fungujúcu mestskú štruktúru. Táto nedostatočnosť generuje negatívne spoločenské javy, nebezpečné prostredie v nevyhovujúcom technickom stave a zlý obraz hlavného mesta aj štátu v očiach všetkých užívateľov územia, či už sa jedná o dochádzajúcich pracujúcich, študentov, turistov a ďalších. Komplexnosť témy a potrebného rozsahu riešenia dokumentujú aj výsledky súťaže návrhov na dané územie z roku 2001, verejné odborné diskusie i výstupy mnohých akademických prác.

V európskych krajinách je dobrou praxou, že konkrétna podoba usporiadania územia (urbanizmus) a riešenie spoločensky významných budov, priestranstiev a zariadení (architektúra) sa hľadajú v súťažiach návrhov alebo v súťažných dialógoch, v rámci ktorých súťažia široké odborné tímy zložené najmä z architektov, urbanistov, odborníkov na dopravu, krajinných architektov a ďalších expertov. Z nich odborná porota vyberá na základe vyhodnocovania a vzájomného porovnávania kvality jednotlivých návrhov. Víťazný návrh potom vytvára prísľub optimálneho riešenia zadania pri dopracovaní v nadväzujúcich projektových fázach. Takýmto spôsobom sa postupovalo napríklad pri týchto projektoch v susedných krajinách:

- Nové hlavní nádraží Brno, súťaž vyhlásená Správou železníc a Statutárnim městem Brno,
- Nový Hlavák (resp. Nové hlavní nádraží, Praha), súťažný dialóg vyhlásený Hlavním městem Praha, Dopravním podnikem hl. m. Prahy a Správou železníc,
- štyri už ukončené súťaže návrhov na terminály VRT (Praha Východ, Roudnice nad Labem, Jihlava, Hranice na Moravě) a jedna v príprave (Terminál Kořenice - Bečváry), vyhlasovateľom je Správa železníc,
- stanica Budapest Nyugati.

Vážený pán minister, domnievame sa, že aj vzhľadom na vyššie uvedené, je naďalej priestor na prehodnotenie zvoleného postupu v prospech metódy verejného obstarávania, ktorá bude viesť k získaniu a realizácii architektonického návrhu na úrovni zodpovedajúcej vysokému spoločenskému významu zamýšľaných investícií. Slovenská komora architektov je pripravená spolupracovať na výbere vhodného modelu verejného obstarávania prioritizujúceho kvalitatívne parametre a poskytnúť odbornú pomoc a poradenstvo každému subjektu, ktorý sa rozhodne pre prípravu a realizáciu súťaže návrhov, vrátane projektov modernizácie železničnej infraštruktúry na Slovensku. Veríme, že architektúra má potenciál byť nástrojom pozitívnej transformácie spoločnosti a prostriedkom pre zvyšovanie kvality života v slovenských obciach a mestách.

S úctou

Vážený pán
JUDr. Ing. Jozef Ráž
Minister dopravy
Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky
Námestie Slobody 6
P. O. BOX 100
810 05 Bratislava